

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар бораи аудити экологӣ

Қонуни мазкур принципҳо ва тартиби гузаронидани аудити экологиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади пешгирии таъсири манфии фаъолияти идорақунӣ, хоҷагидорӣ ва дигар намудҳои фаъолият ба муҳити зист, ҳаёт ва саломатии аҳоли муайян менамояд.

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **рушди устувор** - раванди рушди ҷомеа, ки ҳалли мутавозини вазифаҳои иҷтимоиву иқтисодӣ ва масъалаҳои нигоҳдории муҳити мусоиди зист ва иқтисодии захираҳои табииро бо мақсади қонеъ гардонидани талаботи наслҳои имрӯза ва ояндаи инсон таъмин менамояд;

- **амнияти экологӣ** - ҳолати таҳти муҳофизат қарор доштани манфиатҳои ҳаётан муҳими шахс, ҷомеа, муҳити зист аз таҳдидҳое, ки дар натиҷаи таъсиррасонии антропогенӣ ва табиӣ ба муҳити зист рӯй медиҳанд, аз ҷумла фалокату садамаҳо, офатҳои табиӣ;

- **аудити экологӣ** - намуди фаъолият, ки таҳлили мувофиқати фаъолият ва ҳисоботи субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ ба қонунгузорӣ, ҳуҷҷатҳои меъёрию методӣ, дастурӣ ва танзимкунандаи соҳаи ҳифзи муҳити зист ва захираҳои табииро дар бар мегирад;

- **аудитори экологӣ** - шахси воқеӣ, ки аз аттестатсияи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зисти Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаштааст ва шаҳодатномаи таҳассусӣ гирифтааст;

- **ташкilotи аудитории экологӣ** - шахси ҳуқуқӣ, ки дорои иҷозатнома оид ба ҳуқуқи гузаронидани аудити экологӣ мебошад;

- **хулосаи аудити экологӣ** - санади ҳуқуқӣ, ки дар он натиҷаи санҷиши фаъолияти субъекти хоҷагидорӣ ва маълумоти дигар тибқи шартҳои шартномаи байни субъекти хоҷагидорӣ ва ташкilotи аудитории экологӣ, аудитор, ки бе ташкили шахси ҳуқуқӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ машғул мебошад, сабт шудааст;

- **иҷозатнома оид ба ҳуқуқи гузаронидани аудити экологӣ** - ҳуҷҷати махсусе, ки ҳуқуқи дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо аудити экологӣ машғул шудани дорандаи онро тасдиқ менамояд.

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи аудити экологӣ

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи аудити экологӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Мақсад ва вазифаҳои аудити экологӣ

1. Мақсадҳои аудити экологӣ инҳоянд:

- мусоидат ба субъектҳои фаъолияти хоҷагидорӣ дар муайян намудани сиёсати экологии худ;

- ташаккули афзалиятҳо барои амалӣ намудани чорабиниҳо, аз ҷумла чораҳои огоҳикунанда барои риояи талаботи экологии муқарраргардида;

- ташкили механизми иҷрои танзими самараноки истифодабарии табиат ва таъмини рушди устувор.

2. Вазифаҳои аудити экологӣ инҳоянд:

- асосноккунии стратегия ва барномаи экологии субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ;

- муайян намудани афзалиятҳо ҳангоми банақшагирии фаъолияти субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ оид ба ҳифзи муҳити зист, ошкор намудани имкониятҳои иловагии амалисозии он;

- санчиши риояи қонунгузории ҳифзи муҳити зист аз ҷониби субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ;
- баланд бардоштани самаранокии танзими таъсиррасонии субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ ба муҳити зист;
- паст намудани хавфи сар задани ҳолатҳои фавқулоддаи ба ифлосшавии муҳити зист алоқаманд.

Моддаи 4. Принципҳои аудити экологӣ

Принципҳои асосии аудити экологӣ инҳоянд:

- ҳатмӣ будани баҳисобгирии талаботи амнияти экологӣ ва рушди устувор;
- баҳисобгирии хусусиятҳои табиӣ ва иҷтимоиву иқтисодии ҳудуд, ҳолати имрӯза ва ояндаи муҳити зисти табиӣ;
- салоҳияти касбӣ;
- мустақилияти фаъолияти аудитории экологӣ;
- боэътимодӣ ва пуррагии маълумот;
- илман асосноқ, ҳолисона ва қонунӣ будани ҳулосаҳои аудиторӣ;
- махфияти маълумот.

Моддаи 5. Намудҳои аудити экологӣ

1. Дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд аудити экологии ташаббусӣ ва ҳатмӣ гузаронида шаванд.
2. Аудити экологии ташаббусиро дар асоси қарори субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ ташкилоти аудитории экологӣ, аудитори бе ташкили шахси ҳуқуқӣ бо фаъолияти соҳибкорӣ машғулбуда мегузаронад.
3. Аудити экологии ҳатмӣ бо қарори мақоми ҳокимияти давлатӣ аз ҷониби ташкилоти аудитории экологӣ гузаронида мешавад.
4. Тартиби таъини аудити экологии ҳатмиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 6. Объектҳои аудити экологӣ

Объектҳои аудити экологӣ инҳоянд:

- фаъолият ва ҳисоботи субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ;
- ҳуҷҷатҳои техникӣ ва технологӣ;
- ҳуҷҷатҳои меъёрии идоравӣ;
- ҳисоботи субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ оид ба корҳо дар соҳаи ҳифзи муҳити зист;
- барнома ва нақшаи чорабиниҳои субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ оид ба ҳифзи муҳити зист;
- лоиҳаҳои нақшаҳои (барномаҳои) сохтмон, азнавсозӣ, васеъкунӣ, консерватсия ва барҳамдиҳии объектҳои фаъолияти субъекти хоҷагидорӣ;
- лоиҳаҳои азхудкунии замин.

Моддаи 7. Мақоми ваколатдори танзими давлатии аудити экологӣ

Мақоми ваколатдори танзими давлатии аудити экологиро (минбаъд - мақоми ваколатдор) Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад, ки он чунин вазифаҳоро иҷро менамояд:

- таҳия ва интишори санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба аудити экологӣ;
- муқаррар намудани стандартҳои аудити экологӣ;
- пешбурди Феҳристи ҷумҳуриявии аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудитории экологӣ;
- муқаррар кардани талаботи таҳассусӣ нисбат ба аудиторҳои экологӣ;
- иҷозатномадиҳӣ ба фаъолияти аудитории экологӣ;
- аттестатсияи аудиторҳои экологӣ;
- ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи аудити экологӣ;
- вазифаҳои дигари муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 8. Иҷозатномадиҳӣ ба фаъолияти аудитории экологӣ

Иҷозатнома оид ба ҳуқуқи гузаронидани аудити экологӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият" дода мешавад.

Моддаи 9. Аттестатсияи аудиторҳои экологӣ

1. Аттестатсияи аудиторҳои экологиро мақоми ваколатдор дар шакли имтиҳони таҳассусӣ мегузаронад. Ба шахсоне, ки имтиҳони таҳассусиро супурдаанд, шаҳодатномаи таҳассусии аудитори экологӣ дода мешавад.

2. Шаҳодатномаи таҳассусии аудитори экологӣ ба мӯҳлати номаҳдуди эътибори он дода мешавад.

Моддаи 10. Бекор кардани шаҳодатномаи таҳассусии аудитори экологӣ

1. Шаҳодатномаи таҳассусии аудитори экологӣ дар ҳолатҳои зерин бекор карда мешавад:

- муқаррар гардидани пешниҳоди маълумоти беэътимод барои ба аттестатсия роҳ додани номзад ба аудитори экологӣ;

- ғайриқобили амал эътироф намудани аудитори экологӣ ё маҳдуд намудани қобилияти амали он бо тартиби судӣ;

- додани хулосаи аудити экологии бардурӯғ, инчунин додани хулоса бе гузаронидани аудити экологӣ;

- қувваи қонунӣ пайдо кардани ҳукми суд дар бораи ба мӯҳлати муайян маҳрум кардан аз ҳуқуқи машғул шудан бо фаъолияти аудитории экологӣ;

- мунтазам риоя нагардидани талаботи асосии стандартҳои аудити экологӣ ва дигар қонунвайронкунӣ дар рафти фаъолияти касбӣ.

2. Қарори бекор намудани шаҳодатномаи таҳассусии аудитори экологиро мақоми ваколатдор қабул мекунад.

Моддаи 11. Феҳристи ҷумҳуриявии аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудитории экологӣ

1. Тартиби ташкил ва пешбурди Феҳристи ҷумҳуриявии аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудитории экологиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

2. Феҳристи ҷумҳуриявии аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудитории экологӣ бояд маълумотро дар бораи аудиторҳои экологӣ, ташкилотҳои аудитории экологӣ, шаҳодатномаи таҳассусӣ ва иҷозатномаи машғул шудан ба фаъолияти аудитории экологиро дар бар гирад.

Моддаи 12. Тартиби гузаронидани аудити экологӣ

1. Аудити экологӣ дар асоси шартномаи байни субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ ва ташкилоти аудитории экологӣ ё аудиторе, ки бе ташкили шахси ҳуқуқӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ машғул аст, дар сурати доштани иҷозатнома оид ба гузаронидани аудити экологӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

2. Дар шартномаи гузаронидани аудити экологӣ бояд шартҳои ҳатмии зерин пешбинӣ гарданд: мавзӯи шартнома, мӯҳлат, ҳаҷми муайяни хизматрасонӣ, ҳаҷм ва шартҳои пардохти маблағ, ҳуқуқи ӯҳдадориҳо ва масъулияти тарафҳо. Бо розигии тарафҳо дар шартнома метавонанд дигар шартҳо пешбинӣ карда шаванд.

3. Ташкилоти аудитории экологӣ, аудиторе, ки бе ташкили шахси ҳуқуқӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ машғул аст, ҳуқуқ доранд барои гузаронидани аудит дар асоси шартнома дигар ташкилотҳои экологии иҷозатномаи дахлдор дошта ва аудиторҳои экологии аз аттестатсия гузаштаре ҷалб намоянд. Дар ин сурат тамоми масъулият оид ба талаботи дар моддаҳои 14 ва 15 Қонуни мазкур нишондодашуда ба зиммаи ташкилоти аудитории экологӣ, аудитори бе ташкили шахси ҳуқуқӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ машғулбуда гузошта мешавад, ки бо субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ шартнома бастаанд.

Моддаи 13. Хулосаи аудити экологӣ

1. Оид ба натиҷаҳои аудити экологии гузаронидашуда хулосаи аудити экологӣ тартиб дода мешавад.

2. Шақли хулосаи аудити экологӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ муқаррар карда мешавад.

3. Хулосаи аудити экологиро роҳбари ташкилоти аудитории экологӣ ё муовини ӯ ба имзо мерасонад ва бо мӯҳри ташкилот тасдиқ карда мешавад. Дар ҳолати гузаронидани аудит аз ҷониби аудитори бе ташкили шахси ҳуқуқӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ машғулбуда, хулосаи аудити экологӣ бо имзои худӣ ӯ тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 14. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ

1. Субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ ҳуқуқ дорад, ки:

- аз аудитори экологӣ ва ташкилоти аудитории экологӣ оид ба талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба гузаронидани аудити экологӣ ва баъд аз шиносӣ бо хулосаи аудиторӣ оид ба санадҳои меъёрӣ, ки дар асоси онҳо хулосаҳои аудиторҳои экологӣ тартиб дода шудаанд, маълумот гирад;

- нисбат ба хулосаи аудиторӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорӣ шикоят намояд;

- аз хизматрасонии аудитори экологӣ ва ташкилоти аудитории экологӣ дар мавриди риоя накардани шартҳои шартнома барои гузаронидани аудити экологӣ даст кашад.

2. Субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ ӯҳдадор аст:

- ба аудитори экологӣ ё ташкилоти аудитории экологӣ барои сари вақт ва хушсифат гузаронидани аудити экологӣ тибқи шартҳои шартнома шароит муҳайё кунад;

- талаботи аудитори экологӣ ё ташкилоти аудитории экологиро, ки аз шартҳои шартнома барои гузаронидани аудити экологӣ бармеоянд, иҷро намояд;

- ба гузаронидани аудити экологӣ бо мақсади маҳдуд намудани доираи масъалаҳои мавриди аудит фарогирифташуда, агар дар шартнома барои гузаронидани аудити экологӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳалал нарасонад;

- дигар ӯҳдадориҳои дар шартнома барои гузаронидани аудити экологӣ ва қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраргардидаро иҷро намояд.

Моддаи 15. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ

1. Аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудиторӣ ҳуқуқҳои зерин доранд:

- мустақилона муайян намудани шақл ва усулҳои гузаронидани аудити экологӣ бо назардошти шартҳои мушаххаси шартнома бо субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- гирифтани ва санҷидани маълумоти зарурӣ барои амалӣ кардани аудити экологӣ, аз ҷумла ҳангоми мусоидати мақомоти давлатӣ, ки аудити экологиро таъин кардаанд;

- аз шахсони мансабдори субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ гирифтани тавзеҳоти шифоҳӣ ва хаттӣ оид ба масъалаҳои, ки дар рафти гузаронидани аудити экологӣ пайдо гардидаанд;

- даст кашидан аз гузаронидани аудити экологӣ дар ҳолати аз ҷониби субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ пешниҳод нагардидани ҳуҷжатҳои зарурӣ, инчунин дар ҳолати аз ҷониби мақомоти давлатӣ, ки гузаронидани аудити экологиро таъин кардаанд, ҳангоми зарурат таъмин нагардидани амнияти шахсии аудитори экологӣ ва аъзои оилаи ӯ.

2. Аудитори экологӣ ва ташкилоти аудитории экологӣ ӯҳдадоранд:

- талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҳангоми гузаронидани аудити экологӣ ҳатман риоя намоёнд;

- аудити экологиро бо салоҳият гузаронанд;

- ҳуҷжатҳои дар рафти аудити экологӣ гирифта ва тартиб додашонро эҳтиёт намоёнд ва мазмуни онҳоро бе розигии роҳбари субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ, ба истиснои ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузорӣ ва шартҳои шартнома барои гузаронидани аудити экологӣ, фош накунанд;

- ба роҳбарон ва дигар шахсони мансабдори субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ оид ба талаботи қонунгузорӣ вобаста ба гузаронидани аудити экологӣ, ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои тарафҳо ва

баъди шиносӣ бо хулосаи аудити экологӣ оид ба санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки ба онҳо хулосаҳои аудитори экологӣ асос ёфтаанд, маълумот пешниҳод намоянд;

- субъекти фаъолияти хоҷагидориро аз номувофиқатии фаъолияти ӯ ба талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи муҳити зист ва амнияти экологӣ огоҳ намоянд;

- махфияти натиҷаи аудити экологӣ ва маълумотеро, ки ҳангоми гузаронидани он дастрас намудаанд ва махфияташ зери ҳимояи қонун аст, риоя намоянд;

- ба мақоми ваколатдор оид ба вайронкунии қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи муҳити зист, агар чунин қонунвайронкунӣ эҳтимолан боиси хатари экологӣ дар миқёси кишвар ва минтақа шуда тавонад, хабар диҳанд;

- маълумоти дар рафти аудити экологӣ дастрас намудаашонро ба шахсони сеюм надиханд;

- дигар ўҳдадорихоро, ки дар шартнома барои гузаронидани аудити экологӣ ва қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардидаанд, иҷро намоянд.

3. Барои машғул шудан ба фаъолияти аудитории экологӣ ба ташкилот зарур аст, ки роҳбари аввали он ва муовинонаш шаҳодатномаи таҳассусии аудитори экологиро дошта бошанд.

Моддаи 16. Ҳамкории байналмилалӣ дар соҳаи аудити экологӣ

1. Ҳамкории байналмилалӣ дар соҳаи аудити экологӣ дар асоси қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, амалӣ карда мешавад.

2. Шаҳодатномаҳои таҳассусии байналмилалӣ ва хориҷии аудиторҳои экологӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон эътибор доранд.

3. Аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудитории хориҷӣ, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият мекунанд, бо тартиби муайянкардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Феҳристи ҷумҳуриявии аудиторҳои экологӣ ва ташкилотҳои аудитории экологӣ ворид карда мешаванд ва пас аз ин ҳуқуқи фаъолият намуданро дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон доранд.

Моддаи 17. Маблағгузории аудити экологӣ

Аудити экологӣ аз ҳисоби субъекти фаъолияти хоҷагидорӣ дар асоси шартнома маблағгузорӣ карда мешаванд.

Моддаи 18. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 19. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

*Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе,
26 декабри соли 2011,
№ 785*

Эмомалӣ РАҲМОН